

Yttrande

Datum
2024-10-31

Diarienummer
3.1.17-03071/2024

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 31 oktober 2024

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att varje månad lämna en lägesrapport över situationen i den svenska jordbrukssektorn.

Sammanfattning

Faktor	Senaste månaden	Senaste året
Världsmarknadspriser jordbruksprodukter	Upp	Ner
Världsmarknadspris för olja	Upp	Ner
Svensk produktion – animalier	Nötkött, ägg och fjäderfä upp, mjölk och griskött ner	Nötkött och fjäderfä upp, mjölk och ägg ner, griskött oförändrat
Svensk produktion vegetabilier	Förväntningar om knappt normal skörd av spannmål	Upp
Svenska produktpriser – vegetabilier	Ner för spannmål, upp för grönsaker	Ner
Svenska produktpriser animalier	Upp	Upp
Svenska produktionsmedelspriser	Ner	Ner
Lönsamhet	Tilltagande optimism	
Valutakurs SEK/USD	Förstärkts	Försvagats

Ett försämrat säkerhetsläge i världen ledde inledningsvis under oktober till oro på råvarumarknaderna. Effekterna blev dock inte så stor som befarat och efter relativt kort tid föll priserna för bland annat olja åter tillbaka. Inflationstakten i Sverige fortsätter att avta. Under september 2024 ökade KPIF (konsumentprisindex med fast ränta) med 1,1 procent jämfört med samma tidpunkt förra året. Priserna på jordbruksprodukter har enligt FAO:s index gått upp med tre procent, det är den största prisuppgången en enskild månad sedan 2022. Världsmarknadspriserna för spannmål och oljeväxter har ökat under den senaste månaden på grund av det säkerhetspolitiska läget och oro för att torka ska skada skörden i delar av världen.

I Sverige är skörden nu helt avslutad med undantag för sockerbetor.

Jordbruksverkets preliminära statistik för årets skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter publiceras i mitten på november. Enligt uppgifter från bland annat

Lantmännen kommer skörden inte att nå upp till de nivåer som tidigare prognoser gjorde gällande. Kvaliteten på årets skörd har däremot blivit generellt sett bra. Höstsådden har kunnat genomföras under goda väderleksbetingelser och grödorna har fått en gynnsam start.

För första gången under säsongen har Newcastlejuka brutit ut i en värphönsbesättning. 18 000 värphöns har avlivats och gården har spärrats av. I knappt 300 besättningar har blåtung konstaterats, merparten i kustnära områden i södra Sverige. Kallare väderlek har inneburit att smittspridningen avtagit och förväntas upphöra inom några veckor.

Jordbruksverkets statistik över antalet djur i juni 2024 visar på en minskning för samtliga djurslag. Svag tillgång på grovfoder och höga kostnader kan vara orsaker till minskat djurantal. Tillgången till foder är betydligt bättre 2024/25 och kostnaderna har minskat vilket ger förutsättningar för ökad produktion. Beräkningar som Växa har gjort visar på en historiskt sett god lönsamhet både för mjölk- och nötköttproduktionen. Lantbruksbarometern för hösten 2024 visar att lantbrukarna upplever sig ha fått förbättrad lönsamhet och det finns förväntningar om ytterligare förbättringar under 2025. Lönsamheten har förbättrats i samtliga produktionsgrenar, lantbrukare med grisproduktion har den förhållandevis bästa lönsamheten för tillfället.

Omvärldsfaktorer

Ett försämrat säkerhetsläge i världen har påverkade priserna på råvarumarknaden under inledningen av oktober men därefter har effekterna klingat av. Det uppskruvade tonläget i Mellanöstern ledde till stigande pris på olja. I början av oktober steg priset för Brentolja från 70 \$ per fat till drygt 80 \$ per fat. Priserna har därefter fallit tillbaka till en nivå runt 72 \$ per fat. Ryssland har vid flera tillfällen under oktober attackerat fartyg i Svarta havet som lastat spannmål. Det har varit en faktor som bidragit till stigande spannmålspriser, men prisrörelserna har varit betydligt mindre jämfört med då kriget bröt ut 2022. Det oroliga världsläget har också påverkat värdet på den svenska kronan. Kursen för euron har stigit från 11,25 kronor till 11,40 kronor och kursen för amerikanska dollar har stigit från 10,10 kronor till 10,40 kronor.

KPIF (konsumentprisindex med fast ränta) för september 2024 har ökat med 1,1 procent på årsbasis och med 0,3 procent jämfört med föregående månad. Ökningstakten har succesivt avtagit under de senaste månaderna. Drivmedelspriserna var lägre i september 2024 jämfört med september 2023. Livsmedelspriserna har däremot ökat mer än genomsnittet under samma period.

FAO:s prisindex för jordbruksprodukter för september 2024 steg med 3 procent jämfört med föregående månad och med 2,1 procent jämfört med motsvarande

månad 2023. Prisuppgången under september 2024 är den största en enskild månad sedan mars 2022. Jämfört med rekordnoteringen våren 2022 har FAO:s index gått ner med 22 procent. Under den senaste månaden har priserna gått upp för alla produktgrupper, ökningen har varit som störst för socker.

USDA:s senaste uppdatering av tillgång och efterfrågan för spannmål och oljeväxter i världen visar att lagren av vete och majs minskar jämfört med föregående år medan lagren av sojaböner ökar. Prognosen för sojaböner är dock osäker eftersom sådden på södra halvklotet precis har påbörjats. En stor skörd av sojaböner skulle innebära pressade priser även för rapsfrö.

Ryssland har beslutat att höja skatten för spannmål som exporteras dessutom överväger man att införa minimipris för spannmål som exporteras. Exporten från Ryssland och Ukraina har varit omfattande under de senaste månaderna till mycket konkurrenskraftiga priser. I Ryssland finns en oro för att torka skadar de höstsådda grödorna.

Enligt EU:s Mars Bulletin för oktober har ogynnsamt väder i de sydöstra delarna av EU lett till att hektaravkastningen åter justerats ner för bland annat majs och solrosor. Höstsådden i de norra och västra delarna av EU har missgynnats av riklig nederbörd

Prisförändringarna på världsmarknaden har varit förhållandevis små men med svagt uppåtgående tendens beroende på det säkerhetspolitiska läget och att torka kan skada skörden i delar av världen.

Vädersituationen

Vädret har varit gynnsamt under oktober så de kvarvarande arealerna har kunnat skördas och höstsådden har kunnat genomföras.

Långtidsprognosen för november visar att vädret kommer att vara omväxlande med passerande lågtryck från väster. Det väntas varken onormala nederbördsmängder eller temperaturer.

Produktion, priser och handel i Sverige

Lantmännen har i en summering av årets skörd konstaterat att de inledande skördeprognoserna från sommaren inte kommer att uppnås. Skiftande väderlek har gjort att grödorna påverkats negativt och skördeutfallet har varit starkt påverkat av när olika odlingsinsatser satts in. Jordbruksverkets preliminära statistik för årets skörd av spannmål, trindsäd och oljeväxter publiceras i mitten på november. Kvaliteten har däremot varit bra generellt sett, särskilt i jämförelse mot fjolåret. Trots sämre spannmålsskörd än väntat har en hel del spannmål och oljeväxter

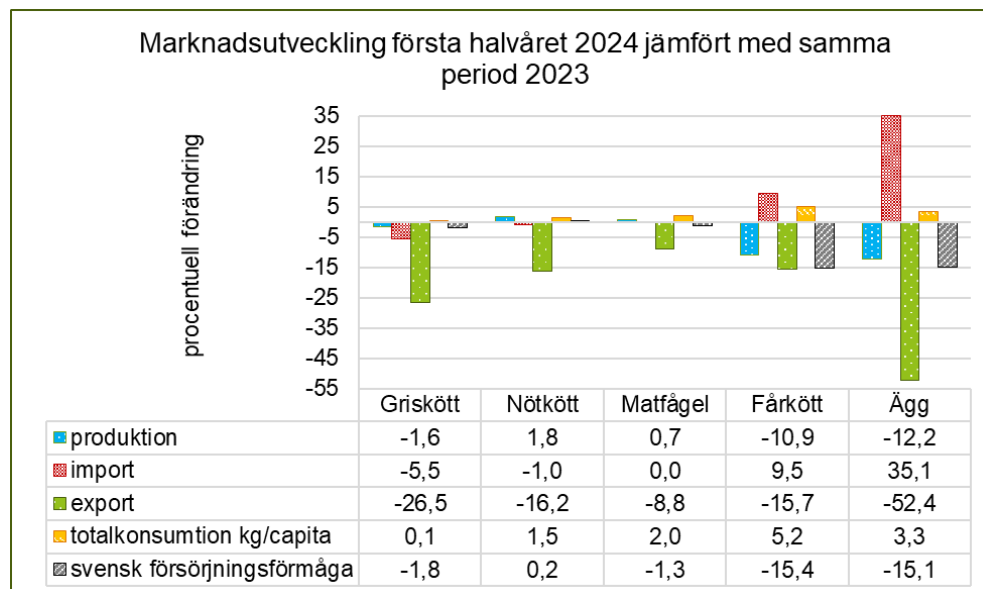
exporterats under hösten, däremot har importen varit liten. Svensk spannmålsexport har främst gått till Spanien. Vallodling har gått mycket bra under 2024 både vad gäller kvantitet och kvalitet.

Höstsådden har kunnat genomföra planenligt och grödorna har fått en bra start under hösten. Förutsättningarna för årets höstsådd ser betydligt bättre ut än vid samma tidpunkt förra året. Skörden av sockerbetor har hittills kunnat genomföras under gynnsam väderlek. Det har inte varit några större problem med frost som krävt att redan upptagna sockerbetor behövs skyddas. Bearbetningen av betorna i industrin har fungerat bra utan några större driftsstörningar.

Ett par slakterier har höjt priserna för griskött och smågrisar under oktober. Arla höjer mjölkpriset för sjunde månaden i följd med cirka 34 öre per kilo både för konventionell och ekologisk mjölk. Efter höjningen blir det så kallade a contopriset för konventionell mjölk 606,7 öre per kilo.

Jordbruksverkets statistik över antalet husdjur visar att det är färre djur av samtliga slag i juni 2024 jämfört med juni 2023. Svag skörd 2023 och höga produktionskostnader under 2023/24 kan vara orsaker till att djurhållningen minskat. Semineringarna av suggor har ökat under augusti 2024 jämfört med samma period förra året. För perioden januari-augusti 2024 har dock semineringarna minskat med 0,5 procent.

Den senaste uppdateringen av marknadsbalanserna för kött och ägg visar en varierande utveckling av produktion, utrikeshandel, konsumtion och svensk försörjningsförmåga under första halvåret 2024, vilket kan ses i diagrammet nedan.

Störst förändring jämfört med första halvåret 2023 syns i äggsektorn och det beror på att den stora anläggning som drabbades av salmonella 2023 började insättning av nya höns efter sanering först under våren 2024. Insättningen kommer vara

slutförd inom kort. Två gemensamma riktningar för samtliga fem sektorer som beräknats är att exporten minskat samtidigt som konsumtionen ökat. Den svenska försörjningsförmågan, alltså den andel av efterfrågan som hade kunnat tillgodoses av svenska produkter, har minskat för alla sektorer utom nötkött.

Djurhållning, djurskydd och djurhälsa

Förhandlingar pågår i rådet kring förslag på ny EU-djurskyddslagstiftning vid djurtransport. Möten har hållits sedan i maj och medlemsstaterna har bland annat synpunkter på förslag kring: sanktioner, övergångstider, utrymmeskrav, transporttider, temperaturbestämmelser, begreppet ”i skick att transporteras”, transportmedel, transportmetoder och tilläggsbestämmelser för långa transporter. Det ungerska ordförandeskapet har påbörjat framtagandet av kompromissförslag som kommer att diskuteras på kommande möten i oktober och november.

Utbrott av Newcastlejuka på gård med värphöns

Newcastlejuka har konstaterats på en värphönsanläggning i Ödeshög, Östergötlands län. Det visar provresultat från Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA. Jordbruksverket har beslutat om att spärra gården vilket innebär att inga djur eller djurprodukter får lämna anläggningen utan Jordbruksverkets tillstånd.

Utbrottet har skett på en anläggning med cirka 18 000 värphöns. Jordbruksverket har beslutat att samtliga djur på anläggningen ska avlivas, byggnaderna ska saneras och smittspårning pågår. I ett område på 3 respektive 10 kilometer runt anläggningen har Jordbruksverket upprättat en restriktionszon där särskilda restriktioner gäller för fjäderfäanläggningar.

Detta är det första fallet med Newcastlejuka på en kommersiell anläggning den här säsongen. Risken för spridning av både fågelinfluensa och Newcastlejuka är högre under höst och vinter eftersom virus överlever längre i kylan. Det är viktigt att man är fortsatt noggrann med sina smittskyddsrutiner för att undvika att få in smittan till sina djur.

Jordbruksverket har tagit inriktningsbeslut att jobba för vaccination mot Newcastlejuka hos fjäderfä, men frågan är komplex så analyser och dialog med näringen pågår. Mot bakgrund av regelbundna kostsamma utbrott och nya vacciner gör vi bedömningen att det finns en ekonomisk fördel med att börja vaccinera. Vi vill dock fortsätta värna om vår frihet mot sjukdomen enligt EU:s lagstiftning, men skulle då gå från *fria utan vaccination* till *fria med vaccination*. En sådan förändring ger vissa förändringar kring framförallt kraven vid införsel av djur och möjligen smärre försämringar för exporten av fjäderfä och produkter därav. Det är endast enstaka länder inom EU, som exempelvis Sverige och Finland, som inte vaccinerar mot sjukdomen idag. EU-kommissionen har länge tryckt på för att

Sverige bör börja vaccinera då vi numer har regelbundna utbrott som är kostsamma för Sverige och EU.

Läget för sjukdomen Blåtunga

En dryg månad efter att det första fallet påvisades i Sverige har djur i 296 besättningar bekräftats positiva för infektion med blåtungevirus serotyp 3 (BVT 3) (per 18/10). Majoriteten av de drabbade djuren finns i relativt kustnära områden i Västra Götaland, Halland och Skånes län. Enstaka besättningar med djur positiva för BTV3 har även påvisats i Blekinges och Kronobergs län. Cirka antal besättningar som vaccinerat sina djur hittills ser ut som följer - får 116 stycken, get 11 stycken och nötkreatur 5 stycken.

Med sjunkande temperaturer ser SVA nu att smittspridningen avtar och förväntar sig att den helt kommer upphöra inom de närmaste veckorna. Fortsätter hösttemperaturer att råda kommer blåtungeviruset inte längre kunna uppförökas i svidknotten.

Produktprisstatistik i Sverige och EU

Jordbruksverkets producentprisstatistik omfattar tiden till och med augusti 2024. Producentpriserna, avräkningsprisindex, ökade under perioden augusti 2023 – augusti 2024 med 3,9 procent. Priserna för vegetabilieprodukter minskade med 3,7 procent och priserna för animalier ökade med 10,4 procent. Bland enskilda produkter ökade priset för matpotatis med 44 procent, grönsaker med 14 procent, mjölk med 21 procent och för nöt- och griskött med cirka fem procent. Spannmålspriserna föll däremot med 25 procent och för oljeväxter med 1,5 procent.

I senare led av livsmedelskedjan ökade priserna livsmedelsindustriledet med 3,3 procent och KPI för livsmedel ökade med 1,1 procent.

De svenska producentpriserna för nötkött och griskött ligger bland de allra högsta jämfört med övriga medlemsländer i EU. Det svenska producentpriset för mjölk i augusti 2024 låg under genomsnittet för EU-27.

Det holländska mejeriet Campina höjer priset på konventionellt producerad mjölk med 2 euro/100 kg till 55 euro/100 kg

Produktionsmedelspriser

Gödningspriserna i Europa är stabila, främst till följd av små prISRörelser för naturgas och urea. Yara har gjort vissa prishöjningar för gödning både på EU-marknaden och på den svenska marknaden. Handeln med gödning är dock liten för

närvarande på den svenska marknaden. Under slutet av oktober har det säsongsmässigt skett prisökningar för naturgas och vissa långtidsprognoser pekar mot en kall och vindsvag vinter vilket skulle driva upp naturgaspriserna ytterligare. Om naturgaspriserna stiger brukar det leda till stigande priser för kvävegödsel.

Under senare delen av oktober har priserna för foder stigit något.

Produktionsmedelsprisstatistik Sverige

Jordbruksverkets prisstatistik omfattar perioden till och med augusti 2024. Produktionsmedelsprisindex har under perioden augusti 2023 – augusti 2024 fallit med drygt fem procent. Bland enskilda produktionsmedel har priserna för energi fallit med 22 procent, gödningspriserna har fallit med 13 procent och foderpriserna har fallit med 9 procent. Kostnaderna för underhåll har däremot ökat med drygt fem procent.

Lönsamhet

Swedbank och Ludvig & Co har publicerat Lantbruksbarometern för hösten 2024. De resultat som rapporteras bygger på intervjuer med 500 jordbrukare. Rapporten visar att lantbrukarna upplever förbättrad lönsamhet jämfört med föregående rapporttillfälle våren 2024. Lantbrukarna uppger dessutom att det förväntas ytterligare lönsamhetsförbättringar under 2025. Det skulle i så fall innebära den bästa lönsamheten sedan 2018. Samtliga produktionsgrenar uppvisar förbättrad lönsamhet och lantbrukare med grisproduktion har förhållandevis bäst lönsamhet. Den främsta orsaken till att lönsamheten förstärkts är sänkta räntor och förhoppningar om ytterligare sänkningar.

Växas beräkningar över lönsamheten i mjölkproduktionen uttryckt som mjölkintäkt minus foderkostnad visar att läget förbättrats under 2024. Nivån för juli 2024 är nästan på samma nivå som rekordnivåerna 2022. Motsvarande beräkning för nötköttproduktionen visar att lönsamheten 2024 till och med är högre än under 2022. Rådgivare från Gård & Djurhälsan varnar dock för att höga dikalvpriser riskerar att urholka lönsamheten för slutuppfödning av nötkreatur.

Landshypotek har gjort en undersökning bland 1 000 lantbrukare där man ställt frågor om vilka åtgärder som är viktigast för att nå långsiktig lönsamhet. 40 procent av lantbrukarna svarade att effektiviseringar är den enskilt viktigaste åtgärden. Andra åtgärder som anges är utökad växtodling, åkermark och energiproduktion samt minskad användning av insatsmedel. Lantbrukarna fick också ange vilket som är de största utmaningarna för tillfället. Ekonomi och politiska villkor angavs som det som är de största problemen just nu. Andra faktorer som togs upp var bland annat förändrade odlingsförutsättningar och viltskador.

I detta ärende har avdelningschefen Olof Johansson beslutat. Frida Svensson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Bengt Johnsson, Lena Niemi Hjulfors och verksjuristen Emmi Unnerfors deltagit.

Olof Johansson

Frida Svensson

Skrivelsen har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.